

دایرة المعارف

بازی‌های دیکته‌نویسی

آموزش
بازی
زندگی

کتابخانه‌های امیرکبیر

اسماعیل جمالی

نشرندای سینا

تهران-۱۳۹۵

سرشناسه: جمالی، اسماعیل، ۱۳۳۹ -

عنوان و نام پدیدآور: دایرةالمعارف بازی‌های دیکته‌نویسی / مؤلف اسماعیل جمالی؛
تصویرگر و طراح جلد: لوا جمالی؛ ویراستاری، آماده‌سازی و بازمینی: ندا مشیریان.
مشخصات نشر: تهران: ندای سینا، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۵۶۰ صفحه، مصور، جلد.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۸۴-۰۵-۲

وضعیت فهرستنویسی: فیا

موضوع: فارسی — رسم‌الخط و املا

موضوع: Persian language -- Orthography and spelling

موضوع: بازی با کلمه

Plays on words: موضوع

شناسه افزوده: جمالی، لوا، ۱۳۶۵ - تصویرگر

شناسه افزوده: مشیریان، ندا، ۱۳۵۶ - ویراستار

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ج۸۵۲ / PIR۲۷۲۷

رده‌بندی دیویی: ۸۴۴/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۸۴۹۰۷

نشر ندای سینا

نشانی ناشر: تهران، صندوق پستی ۱۵۸۵۵، ۱۴۹
تلفکس: ۷۷۴۶۸۹۱۴ تلفن همراه: ۰۹ ۵۸۸۴۷۸۰۳
رایانامه: nedayesina_pub@yahoo.com

دایرةالمعارف بازی‌های دیکته‌نویسی

مؤلف: اسماعیل جمالی

تصویرگر و طراح جلد: لوا جمالی

ویراستاری، آماده‌سازی و بازمینی: ندا مشیریان

مدیر هنری: مریم خوش‌برش

حروف‌چینی: حامد ازگان

نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۸۴-۰۵-۲

بها: ۴۰۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. ©

Printed in Iran

فهرست

۱۳	سخن ناشر
۱۵	دییاج
۱۷	پیشتافتا
۲۳	فصل اول: سرگرمی‌های کلامی
۲۵	مقدمه
۲۷	فعالیت اول: بازی با کلمات نوشتی و تصویری
۴۳	فعالیت دوم: قصه‌گویی و بازی
۴۶	فعالیت سوم: سرعت در گفتن کلمات
۵۰	فعالیت چهارم: بازی بیست‌سوالی
۵۲	فعالیت پنجم: فعالیت‌های روزانه
۵۶	فعالیت ششم: دکلمه
۷۷	فعالیت هفتم: نمایش
۱۰۳	فعالیت هشتم: بازی حادثه
۱۰۵	فعالیت نهم: داستان‌ها
۱۰۸	فعالیت دهم: طرح سوال یا مصاحبه‌گر شویم
۱۰۹	فصل دوم: بازی با حروف
۱۱۱	فعالیت اول: بازی با واژه‌ها
۱۱۶	فعالیت دوم: حروف بسازیم
۱۲۲	فعالیت سوم: سرگرمی با حروف
۱۲۹	فعالیت چهارم: بازی‌های با حروف
۱۴۲	فعالیت پنجم: کارگاه حروفشناسی
۱۴۴	فعالیت ششم: رنگ‌آمیزی
۱۵۰	فعالیت هفتم: کارگاه صفت‌های خوب
۱۵۱	فصل سوم: کلمه‌های دو حرفی
۱۵۳	فعالیت اول: بازی‌های کلامی «دو حرفی»

- ۱۵۴ فعالیت دوم: واژه‌سازی با حرف آخر کلمه‌ی قبل
- ۱۵۶ فعالیت سوم: واژه‌سازی جهت‌دار
- ۱۶۰ فعالیت چهارم: واژه‌خوانی
- ۱۶۱ فعالیت پنجم: واژه‌سازی با حرف آخر کلمه‌ی قبل (در جدول)
- ۱۶۳ فعالیت ششم: کلمه‌ی دوحرفی با تکرار یک حرف
- ۱۶۴ فعالیت هفتم: تکرارهای معنی‌دار
- ۱۶۵ فعالیت هشتم: کلمه‌های دوطرفه
- ۱۶۹ فعالیت نهم: با کلمه‌ی دوحرفی، واژه‌ی سه‌حرفی بسازیم
- ۱۷۲ فعالیت دهم: واژه‌های سه‌حرفی، با تکیه بر واژه‌های دوحرفی
- ۱۷۵ فعالیت یازدهم: با کلمه‌های دوحرفی، کلمه‌های چهارحرفی بسازیم
- ۱۷۹ فعالیت دوازدهم: با کلمه‌های دوحرفی، واژه‌های سه و چهارحرفی می‌سازیم
- ۱۸۳ فعالیت سیزدهم: اضافه کردن حرفی بین کلمات دوحرفی، برای ساختن واژه‌های سه‌حرفی
- ۱۸۵ فعالیت چهاردهم: کلمه‌های دوحرفی که به دو صورت خوانده می‌شوند
- ۱۸۶ فعالیت پانزدهم: به حل حل کنیم!
- ۱۹۰ فعالیت شانزدهم: با کلمه‌ی دوحرفی، عبارات پنج‌حرفی بسازیم
- ۱۹۳ **فصل چهارم: دلم، هاء، سه‌حرفی**
- ۱۹۵ فعالیت اول: بازی‌های کلامی
- ۱۹۷ فعالیت دوم: کلمه‌های هم‌وزن
- ۱۹۸ فعالیت سوم: کلمه‌های جدید با تغییر یک حرف
- ۱۹۹ فعالیت چهارم: کلمه‌های جدید هم‌وزن
- ۲۰۰ فعالیت پنجم: کلمه‌های تازه‌ی سه‌حرفی
- ۲۰۱ فعالیت ششم: کلمه‌ی جدید معنی‌دار سه‌حرفی
- ۲۰۲ فعالیت هفتم: واژه‌های تازه
- ۲۰۳ فعالیت هشتم: واژه‌های دوطرفه
- ۲۰۵ فعالیت نهم: کلمه‌های دوسویه
- ۲۰۷ فعالیت دهم: واژه‌های دوحرفی بسازیم
- ۲۰۹ فعالیت یازدهم: از کلمه‌ی سه‌حرفی، کلمه‌ی دوحرفی بسازیم
- ۲۱۱ فعالیت دوازدهم: واژه‌سازی
- ۲۱۳ فعالیت سیزدهم: کلمه‌های چهارحرفی بسازیم!
- ۲۱۵ فعالیت چهاردهم: واژه‌های چهارحرفی بسازیم!
- ۲۱۷ فعالیت پانزدهم: کلمه‌ی پنج‌حرفی بسازیم!
- ۲۱۹ فعالیت شانزدهم: واژه‌های دست‌مبندی‌شده

۲۲۱	فعالیت هفدهم: جدول حل کنیم
۲۳۵	فصل پنجم: کلمه‌های چهار حرفی
۲۳۷	فعالیت اول: بازی‌های کلامی
۲۳۹	فعالیت دوم: از کلمه‌های سه حرفی، کلمه‌ی چهار حرفی بسازیم
۲۴۳	فعالیت سوم: سیر و سیاحت در اسم‌ها
۲۴۴	فعالیت چهارم: سیر و سیاحت در شغل‌ها
۲۴۵	فعالیت پنجم: واژه‌های دوطرفه
۲۴۷	فعالیت ششم: با کلمه‌های دو حرفی، عبارتی چهار حرفی بسازیم!
۲۴۹	فصل ششم: جدول
۲۷۰	فعالیت اول: هجتم: خواندن متفاوت
۲۷۱	فعالیت دوم: شباهت در اول: و آخر کلمه
۲۷۲	فعالیت سوم: شباهت در میانی کلمات مشابه
۲۷۳	فعالیت چهارم: از دهه در تلفظ مشابه
۲۷۴	فعالیت دوازدهم: بازی تغییر اندک، کلمه‌ی جدید بسازیم!
۲۷۷	فصل ششم: بازی با کلمات
۲۷۹	مقدمه
۲۸۰	فعالیت اول: بازی‌های کلامی
۲۸۶	فعالیت دوم: ساخت کلمات با مشترک در آخر
۲۹۰	فعالیت سوم: کلماتی با دو حرف مشترک در پایان
۲۹۲	فعالیت چهارم: کلماتی با حرف مشترک در شروع
۲۹۶	فعالیت پنجم: کلماتی با دو حرف مشترک در آغاز
۲۹۸	فعالیت ششم: کلماتی با حروف مشترک در اول یا پایان یا میانه
۳۰۰	فعالیت هفتم: یافتن کلمات غیرمرتبط
۳۰۲	فعالیت هشتم: پیدا کردن ارتباط بین کلمات
۳۰۴	فعالیت نهم: یافتن کلمات مشابه
۳۰۶	فعالیت دهم: کلمات عجیب، اما بامعنی
۳۰۸	فعالیت یازدهم: پاسخ به سوالات
۳۱۲	فعالیت دوازدهم: تشخیص کلمات درست
۳۱۵	فعالیت سیزدهم: شناسایی واژه‌هایی که در پایان کلمه مشترک‌اند
۳۱۶	فعالیت چهاردهم: شناسایی واژه‌هایی که در شروع با هم مشترک‌اند
۳۱۷	فعالیت پانزدهم: واژه‌هایی برای آغاز و پایان کلمه‌ها
۳۱۹	فصل هفتم: جدول‌ها

۳۲۱	مقدمه
۳۲۳	فعالیت اول: بازی‌های کلامی
۳۲۵	فعالیت دوم: جدول کلمات پنج حرفی
۳۲۷	فعالیت سوم: ساخت جدول با سه حرف اول
۳۲۹	فعالیت چهارم: ساخت جدول با سه حرف آخر
۳۳۱	فعالیت پنجم: جدول با ستون مشترک (۱)
۳۳۴	فعالیت ششم: جدول‌سازی با ستون مشترک (۲)
۳۳۷	فعالیت هفتم: جدول‌های چهارطرفه
۳۴۳	فعالیت هشتم: جدول‌هایی با ۳ شرح در هر ردیف
۳۴۹	فعالیت نهم: جدول‌های کلمه‌سازی
۳۵۵	فعالیت دهم: جدول‌های معروف و همیشگی
۳۵۹	فعالیت یازدهم: جدول دیکته‌نویسی
۳۶۱	فصل هشتم: شعرها
۳۶۳	مقدمه
۳۶۴	کلاغ پر
۳۶۶	چوب، چوب
۳۶۷	مصدرها
۳۶۸	نان و پنیر
۳۶۹	اندام بدن
۳۷۰	کوه کوه
۳۷۰	از همه جا
۳۷۱	تاب تاب
۳۷۱	رنگ‌ها
۳۷۲	رنگ‌های اطراف ما
۳۷۲	رنگ‌های خانوادگی
۳۷۳	طبیعت
۳۷۴	نقاشی
۳۷۵	بازی الفبایی
۳۷۷	غریبه
۳۸۱	کم و زیاد
۳۸۲	حواس پنجگانه
۳۸۴	فراوون

۳۸۶	چند و چقدر و خیلی
۳۸۷	این، آن
۳۸۸	همه به بازی
۳۸۹	شعر الفبا
۳۹۵	یک، دو، سه
۳۹۶	دالی موشه
۳۹۶	از همه جا
۳۹۷	همبازی‌ها
۳۹۷	فعّالیت
۳۹۸	ما
۳۹۸	سازمان به بازی
۳۹۹	آن، این
۳۹۹	بدن
۴۰۱	فصل نهم: اسم فاعل
۴۰۳	مقدمه
۴۰۵	فعالیت اول: بازی تک گزینه‌ای
۴۰۷	فعالیت دوم: بازی چندگزینه‌ای
۴۰۹	فعالیت سوم: بازی به شکل ستاره
۴۱۲	فعالیت چهارم: بازی با محوریت نقطه
۴۱۴	فعالیت پنجم: بازی با محوریت تعداد حروف
۴۱۶	فعالیت ششم: همه می‌گویند، یک نفر می‌نویسد
۴۱۷	فعالیت هفتم: تک‌گزینه‌ای ده‌تایی
۴۲۵	فصل دهم: کار در منزل
۴۲۷	مقدمه
۴۳۰	فعالیت اول: بازی‌های کلامی
۴۳۷	فعالیت دوم: استفاده از کارتها
۴۴۴	فعالیت سوم: ثبت امور معمول روزانه
۴۴۸	فعالیت چهارم: یادداشت‌های ماندگار
۴۵۰	فعالیت پنجم: نامه‌ها و یادداشت‌ها
۴۵۲	فعالیت ششم: فضای قرائت‌خانه‌ای منزل
۴۵۳	فعالیت هفتم: به کتاب درسی می‌رویم
۴۵۸	فعالیت هشتم: بنویسید هر آنچه در دل دارید!

فعالیت نهم: فعالیت کارگاهی برای شناسایی حروف

۴۵۹

فصل یازدهم: نامه‌ها و یادداشت‌ها

۴۶۱

مقدمه

۴۶۳

فعالیت اول: برای دانش‌آموزان نامه بنویسید!

۴۶۵

فعالیت دوم: نامه‌نویسی دانش‌آموزان

۴۶۷

فعالیت سوم: تشویق به نوشتن یادداشت‌های مقطعی

۴۶۹

فعالیت چهارم: تشویق به نوشتن سؤالات

۴۷۰

فعالیت پنجم: خلق موقعیتهایی برای استفاده از توان دانش‌آموزان

۴۷۱

فعالیت ششم: نوشتن نامه‌های فرضی

۴۷۳

فعالیت هفتم: نامه به خویشان، دوستان و آشنایان

۴۷۵

فعالیت هشتم: نامه‌های جدی

۴۷۶

فعالیت نهم: هر چه می‌خواهیم می‌نویسیم

۴۷۷

فعالیت دهم: داستان‌های نیمه‌تمام

۴۷۸

فعالیت یازدهم: از حل مسئله

۴۸۱

فعالیت دوازدهم: از پرسش مکتوب

۴۸۳

فصل دوازدهم: دیکته می‌نویسیم

۴۸۵

فعالیت اول: بازی‌های کلمات

۴۸۷

فعالیت دوم: نوشتن قسمت از روی نظم‌چین

۴۹۳

فعالیت سوم: دیکته‌نویسی در هوا

۴۹۵

فعالیت چهارم: آماده‌سازی برای دیکته

۴۹۷

فعالیت پنجم: انواع دیکته‌ها

۵۰۱

فعالیت ششم: تصحیح دیکته‌ها

۵۰۶

فصل سیزدهم: بازی‌ها

۵۰۹

بازی اول: بیا فکر کنیم!

۵۱۱

بازی دوم: حدس بزن!

۵۲۰

بازی سوم: پیدا کنیم!

۵۳۰

بازی چهارم: جورچین

۵۴۳

بازی پنجم: لیلی دیکته‌ای

۵۴۶

بازی ششم: کلمه را پیدا کن!

۵۵۵

بازی هفتم: به من بگو!

۵۵۸

۵۶۰

سخن پایانی

سخن ناشر

گاه، چه سنگین جلوه می‌کند و گاه، چه آسان می‌شود!
گاه، غیرممکن نشان می‌دهد و گاه آن‌چنان در دسترس قرار می‌گیرد که دستیابی به آن، از هر کاری راحت‌تر به نظر می‌رسد.

سخن، در مورد مطالب درسی، محتواها و مفاهیم آموزشی مدارس است.
چه لحظات تلخ و چه ساعات شیرینی بود، وقتی که در حسرت یادگیری مطالب و با هدف گرفتن نمره‌ی خوب و شنیدن کلمه‌ای تشویق‌آمیز از زبان معلم، در کلاس درس حاضر می‌شدیم.
لحظاتی که هر دقیقه‌ی آن به یادمان می‌ماند و برای برابری می‌کرد و گاه چنان به خوشی می‌رفت که آرزوی توقف زمان در سر می‌پروراندیم.

این احساسات متفاوت و متضاد، از بچا ناشی می‌شدند؟ معلم، دوستان، کتاب‌ها، کلاس، مدیر و همه‌ی عوامل مدرسه، همگی ثابت بودند؛ ولی احساس و حال و هوای دانش‌آموزان، متغیر بود.

شاید این احساس ناشی از دشواری و سادگی درس، توانایی یا عدم تسلط معلم در مدیریت آموزشی، چگونگی روش‌های تدریس، تکرار بودن روش‌های آموزشی و مطالبی از این قبیل بود.

گاه دروس چنان سخت و دشوار به نظر می‌رسید که احساس می‌شد تیرگی درک آن‌ها نیست و گاه چنان شیرین که همه‌ی جان و اشتیاق به سمت آن می‌رفت.

با دیدن مجموعه‌ی «بازی‌های دیکنه‌نویسی»، آن روزهای تلخ و شیرین گذشته زنده شد و همه‌ی آن صحنه‌های دوست‌داشتنی به یاد آمد.

کتاب، با شوق خاصی ورق زده شد و آن روزگاران، با دنیایی خاطره و حسرت و لبخند و بهشت، انیشت چشمان گذشت.

در خلوت احساسی، این اندیشه در یاد آمد که ای کاش متخصصین فن و اساتید امور آموزشی، روش‌های اجرایی و بازی‌های متنوع برای همه‌ی دروس تنظیم می‌نمودند تا هم معلمین را در انتقال مفاهیم توانایی بیشتر می‌بخشیدند و هم دانش‌آموزان را با یادگیری آسان، بیشتر بر سر شوق می‌آوردند. درست، اقدام و فعالیتی که در کتاب بازی‌های دیکنه‌نویسی صورت گرفته است.

این کتاب، نزدیک به هزار بازی آموزشی را در سیزده فصل ارائه داده است تا یاری‌گر معلم، خانواده و همه‌ی دست‌اندرکاران تربیتی در امر مهم یادگیری باشد و همه دست‌درست هم، به‌سوی این هدف مقدس پیش روند.
با توجه به دقت و حساسیت‌های ویژه‌ای که در چاپ و انتشار این کتاب به عمل آمده، این انتشارات خود را در

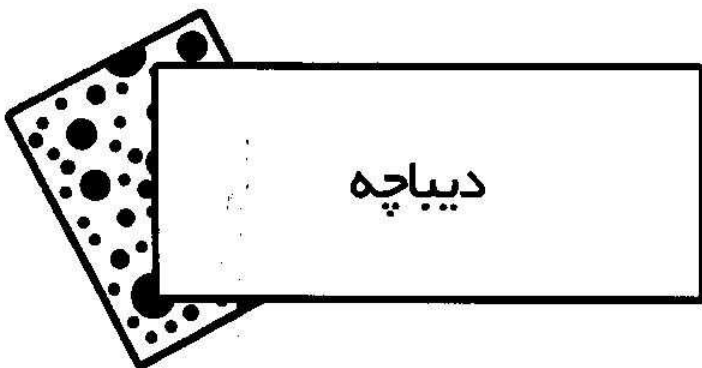
اجز معنوی اثر شریک و سهیم می‌داند.

امید است که این مجموعه، مورد استفاده‌ی همه‌ی دست‌اندرکاران و مسئولین مرتبط با این مبحث قرار گیرد و در انتقال مفاهیم آموزشی در زمینه‌ی دیکته‌نویسی (که شاید زیربنای همه‌ی یادگیری‌ها به حساب آید) یاریگر ایشان باشد.

خوشحال خواهیم شد که مسئولین، اولیاء، مربیان و همه‌ی مخاطبین، نظرات صائب و راهنمایی‌های دوستانه‌ی خویش را چه پیش از کار عملی و چه پس از به دست آمدن بازخوردها، دریغ نفرمایند و به کمال محبت همه‌ی نظرات و پیشنهادها را ارسال دارند تا در چاپ‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

انتشارات ندای سینا

www.ketab.ir

دیباچه

سیاس و ستایش، ایزد جهان آفرین را سزاست که عالم را به نهایت نظم بیاراست و مخلوقات آن را آداب ارتباط و همدلی پیامخت. رابطه‌ای در جهان مقدر ننمود، مگر آن که قصد او از تعامل، بقا و ماندگاری مخلوقاتش باشد و تعاملی را رقم زد، مگر آن که بر دامنه‌ی روابط بیفزاید و زندگی را معنای حقیقی بخشد. او که اختران رخشان به پرتو روشن و پاک او تابنده‌اند و چرخ گردون، به خواست او پاینده.

همچنین درود و سپاس، محض مربیان، معلمین و هدایت‌گران راستین جامعه که هستی خویش را فدای تعلیم و تربیت نسل بشری می‌نمایند. آنان که گره‌گشای هر بندگی و آموزنده‌ی هر پندگی هستند. خدمت‌گزارانی حقیقی که گمراهان را راه می‌سازند و ضلالت را به نیک و بد آگاهانده‌اند.

با تشکر و امتنان از جناب انای سمعی بملی که سال‌های متمادی عمر خود را در راه تربیت و آموزش کودکان این مرزوبوم گذرانده و نقد عمر این راه گنارده است. او که در سال‌های حیات، از هیچ کوششی دریغ ننموده و با تمام وجود و در نهایت خصوص، در این راه کوشش نموده و همه گونه در راه سازگاری نونهالان و کودکان با محیط اطراف و زندگی آرام و خردمندسان و شید است.

خوشبختانه چراغ پرفروغ زبان فارسی در زادگاه من، بود یعنی ایران، به هیچ وجه راه سکون و خاموشی در پیش نگرفته و روزبه‌روز بر روشنایی و بسط دامنه و گنجایش آن افزوده شده است. زبان فارسی در تمام دوران تاریخ، علی‌رغم تلخ‌کامی‌ها و شکست‌ها و پیروزی‌ها، همچنان ملاک حلاوت خود را حفظ نموده و به عنوان یک زبان پویا و خلاق، در سطح جهان شناخته می‌شود.

زبان، وسیله‌ی اندیشیدن است. زبان، برای رفع نیاز اجتماعی به وجود آمده است. و مرحله‌ی مقدماتی ادبیات است. زبان بهترین و مهم‌ترین وسیله‌ی ارتباط در اجتماعات بشری است و کلیدی است برای تکلم و خواندن و ارتباط و نوشتن. وقتی که جنبه‌ی زیبایی کلام در سطح متعالی مطرح می‌شود، در اینجا دیگر فقط زبان نیست که کار می‌کند و ارتباط می‌جوید، آن شیوه‌ی زیبای کلام است! هنر است! زندگی است! رستنی برای عشق و ورزیدن و همدلی است! مجرای برای پویایی و خلاقیت است! هشداری برای اندیشیدن و بهتر بودن است!

زبان، در درجه‌ی اول ابزاری علمی است و با همین دید نیز باید آموخته شود که گونه‌های متفاوتی دارد و عبارت‌اند از: گونه‌ی نوشتاری، گفتاری، لهجه‌ها، گویش‌های مختلف و ...

زبان دیگری به نام زبان معیار وجود دارد که در روزنامه‌ها، مجلات، نشریات، تألیفات، کتاب‌های درسی و روابط رسمی به کار می‌رود. زبان معیار، به تدریج و به مرور زمان به وجود می‌آید. جوامعی که سابقه‌ی فرهنگی طولانی دارند و نیز دارای آثار متعدد ادبی مکتوب هستند، از این زبان معیار برخوردارند و در آن غنی هستند و به اعتبار همین آثار و سابقه‌ی فرهنگی است که زبان را دارای اعتبار و ارزش می‌دانند و آن را ارج می‌نهند.

علی‌رغم این که کشور ما بارها مورد تهاجم قرار گرفته، اما باز غنای خود را حفظ نموده و همچنان افتخار این

مرزوبوم، به فرهنگ و زبانش است.

به گفته‌ی بزرگی در مورد غنای این زبان، ثروت هر زبان، بسته به وسعت فکر و احساسی است که آن زبان در دامن خود پرورانده است. زبان فارسی، زبانی است که در ارتفاع تا عرش مولوی بالا رفته و در زیبایی بهشت سحرانگیز، سخن حافظ را خلق کرده است.

اما زبان نوشتاری، بهترین خط ارتباطی گذشته با آیندگان است و حفظ زبان معیار، توسط نوشتن انجام می‌گیرد تا جایی که آموزش زبان از حیث گفتار و نوشتار در برنامه درسی مدارس گنجانده می‌شود و تمامی کوشش‌ها بر انتقال و تفهیم آن صرف می‌گردد و در اینجاست که دیکته‌نویسی و تسلط بر علم و هنر نوشتن، جایگاه ویژه‌ای برای خود می‌یابد.

نوشتن، فعالیت ذهنی بسیار پیچیده‌ای است که به‌مراتب از خواندن فراتر و دشوارتر است. پس نه تنها نوشتن تابعی از خواندن نیست، بلکه باید گفت خواندن یکی از فواید دروس نوشتنی است که خود حاصل تفکر است.

معلم عزیزم! تمام سعی و تلاش خود را صرف انتقال مفاهیم، آموزش، یادگیری، نوشتن و خواندن حروف، کلمات و جملات و کلمات و جملات با صحت و کامل انجام پذیرد.

معلمین عزیز گویا به این ندانند حضرت علی (ع) گوش فراداشته‌اند که کودکان را معادن طلا و نقره می‌دانند و مؤلف محترم اراده کرده‌اند تا این معادن انسانی در سال‌های اولیه‌ی بالندگی، استعدادهایی چون طلا و نقره را استخراج نمایند و آن‌ها را با صحت و رفاه جامعه‌ی بشری به‌کار گیرند.

وظیفه‌ی معلمین است که به‌عنوان افراد متخصص و مبتکر، به این مهم دمساز گردند و از امکانات موجود در این راستا بهره‌جویند.

چه نیکوست که خدمت‌گزارانی دیگر با ارائه‌ی طرح‌ها، کتاب‌ها و سایر خدمات، ایشان را همراهی و مساعدت می‌نمایند و در نهایت، غنائی دیگر بر ثروت و غنای این زبان و فکر می‌افزایند.

فهیمة تقی‌زاده انصاری

پیش‌گفتار

پاک‌ترین احساسات ما، تقدیم می‌شود به حضور خداوندی که بخشنده است و راهنما. او که حیات می‌دهد، راه می‌نماید و اسباب خدمت را فراهم می‌آورد. به او که با انجام خدمت صادقانه از سوی هر فرد، حیات او را معنا می‌دهد و زندگی‌اش را آب و رنگ بودن می‌پاشد.

همچنین محرابی دریغ و لطف خالصانه‌ی دوستانی را پاس می‌داریم که هر گذرندگی را در مسیر خدمت تا توفیق و دستیابی به هدف اصلی‌اش، که خدمت خالصانه است، صمیمانه همراهی می‌کنند؛ تا جایی که آن رهگذر تکیه‌زده بر لطف خداوند کار و خدمت دوستان صادق، مفهوم حقیقی خادم را در حق خود، لایق و مصادق یابد.

این‌گونه است که این مجموعه شامل پروردگار و پیوستگی مساعدت یاران صمیمی و همدل، آماده‌ی تقدیم شده است که مراتب عبودیت به حضور خداوندگار و جوانب تشکر به محضر دوستان و همراهان به‌جا آورده می‌شود. از عمیق‌ترین احساساتی که همیشه شاهد آن بوده و هستیم، دل‌آشوبه و نگرانی والدین از آینده‌ی فرزندان‌شان است و همیشه در این اندیشه سیر کرده‌ایم تا شاید راه‌هایی یافت شود که بتوان به کمک آن‌ها، والدین را به آینده‌ی نور چشمان و آنان که امیدهای هر جامعه محسوب می‌شوند، امیدوار و مطمئن ساخت.

با این اندیشه و با این احساس، با شیوه‌های مختلف و راه‌های متفاوت، پای در راه نهاده شد و قدم به حرکت آمد؛ اندیشه در فضای بیکران چاره‌جویی پرواز آغاز کرد. و قلم به ثبت دستاوردها از تحقیقات و پژوهش‌ها دمساز گردید. حاصل آن شد که موضوعات و بحث‌های مختلفی برای آن منتشر یعنی به حداقل رساندن دلواپسی‌های والدین و کمک به ایشان برای تضمین آینده‌ی آن‌ها به میان آمد و در ادامه، به چه میزان، جای کار و فعالیت در این زمینه وجود دارد.

پس پرشتاب و بی‌سکون، قدم‌های اساسی یکی بعد از دیگری برداشته شد یا به نظر می‌رسد که برداشته شود؛ موضوعات تفکیک شدند، برای هر موضوع روش‌هایی ارائه و سپس کار آماده‌ی عظیم شد و به محلیت چنین دیده شد که این دستاوردها به‌مرور در اختیار مخاطبین قرار داده شود.

مجموعه‌ی حاضر، یکی از همان فعالیت‌هاست. هرچند که پیش‌از این متخصصین فن و استادان این رشته، راه‌های اساسی و روش‌های متن و دقیقی را در این زمینه ارائه داده‌اند؛ اما از آنجاکه با گذشت زمان و با بسط دامنه‌ی دید و نیاز، امور آموزشی نیز نیازمند تحول و دگرگونی است، لازم دیده شد که در این راه اقدامات تازه‌ای صورت گیرد، شاید که کمک و مساعدتی باشد برای حل چنین مشکلی که گاه موجب نگرانی فراوان خانواده‌ها و معلمین را فراهم می‌آورد.

این کتاب، حاصل سال‌ها کار عملی با دانش‌آموزانی است که در مقاطع مختلف تحصیلی در زمینه‌ی دیکته‌نویسی با مشکل روبرو بوده‌اند. اکثر روش‌های ارائه‌شده در این کتاب، در میدان عمل، به تجربه و ارزیابی درآمده‌اند.

شاید سخنی به‌گراف نباشد اگر گفته شود درست‌خوانی متون و درست نوشتن کلمات و جملات، زیربنای همه‌ی یادگیری‌ها و مبنای همه‌ی دانستنی‌هاست. چراکه تا متون، درست و واضح و قابل فهم خوانده نشوند و به درک و یادگیری نرسند و تا قواعد نگارش موردتوجه واقع نشوند و عبارات به نحو درست روی کاغذ نیایند و تا بر درست‌نوشتن واژه‌ها و متن‌ها تسلط به وجود نیاید، تحقیق و پژوهش معنا نمی‌پذیرد.

شاید گاه شوق و اشتیاقی پدید آید و دانش‌آموز یا هر فرد دیگر را میل تحقیق در سر آورد، اما چون عدم تسلط بر نحوه‌ی درست‌خواندن و درست‌نوشتن به‌عنوان یک عامل بازدارنده‌ی جدی و بزرگ، پیش روی شخص قرار می‌گیرد، اشتیاق به خاموشی می‌رود و تحقیق و استعداد و توانایی و میل و رغبت، خاک فراموشی می‌گیرند.

بی‌جهت نیست دلوپسی‌های والدین وقتی که مشاهده می‌کنند فرزندانشان در این زمینه با مشکلاتی مواجه هستند، با احساسی عمیق و با دل‌آشوبه‌ای خاص به هر نحو ممکن تلاش می‌کنند تا نقیصه را برطرف نمایند و بر حل آن فائق آیند. هرچند که در بیشتر زمان‌ها و در اکثر اقدامات، اغلب راه را به‌اشتباه می‌روند و تحت تأثیر احساسات غامضی شدید و عدم انطباق آرزوها و تخیلات یا واقعیت‌های موجود، واکنش‌هایی هیجانی و فاقد اثر از خود بروز می‌دهند و با وعده‌های وسوسه‌انگیز یا تهدیدات مخرب و ویرانگر یا با اعمال جریمه‌ها و تنبیه‌ها و انواع محرومیت‌ها، نوبت اقدامات و حملات را متوجه دانش‌آموز می‌سازند، ولی همه‌ی این‌ها بیان‌گر آن است که از عمق ماجرا منع هست و از این نارسایی در رنج‌اند.

حتی اگر مشاهده شود دانش‌آموزی که در سایر دروس با موفقیت‌هایی روبه‌روست، اما در درست‌خوانی متون و درست نوشتن عبارات به مشکل لاتی مواجه است؛ همه‌ی ذوق تسلط بر سایر دروس از بین می‌رود و اختلالات دیکته‌نویسی به‌عنوان یک موضوع آزاردهنده، به آرامش و آسایش خانواده تنیده می‌شود.

این مجموعه سعی دارد روش‌هایی را پدید آید، بی‌اولیا و مربیان قرار دهد تا با استفاده و بهره‌گیری از آن‌ها، بتوان دانش‌آموز را با آرامش و به‌تدریج، فارغ از هرگونه فشار روانی و روانی، با حداقل حساسیت‌ها، جدا از بحث درس و مدرسه و در قالب بازی و سرگرمی، به نگارش و درست نوشتن تشویق، ترغیب و وادار کرد.

البته تردیدی نیست که اگر خوب دقت کنیم، موقعیت‌ها و فرصت‌های فراوانی پیش روی ماست که از همه‌ی آن‌ها به‌عنوان فرصت‌های آموزشی می‌توانیم استفاده کنیم. در هر یک از این فرصت‌هایی که به‌طور طبیعی در زندگانی همه‌ی ما وجود دارند، تنها کافی است اندکی هوشیاری را چنان‌که لازم است تا آن فرصت‌ها به موقعیت‌هایی آموزشی تبدیل شوند.

به مثال‌های زیر توجه فرمایید:

← مثال ۱:

فرزند به همراه والدین به خیابان می‌رود. (برای مدت کوتاه)

مادر به فرزند می‌گوید: «امروز می‌خوام با همدیگر به بازی انجام بدهیم.»

فرزند: «چه بازی؟»

مادر: «از این لحظه که از منزل خارج می‌شویم، هم شما، هم من، هر دو به تابلوهای توی خیابون از مغازه‌ها و اداره‌ها و بانک‌ها توجه کنیم و به ذهن بسپاریم. وقتی به خونه اومدیم اونا رو روی کاغذ بنویسیم، ببینیم چه کسی تعداد بیشتری را می‌نویسه. البته می‌تونن قلم و کاغذ با خودت بیاری و تابلوها رو یادداشت کنی ولی توی خونه باید از حفظ بنویسی.»

← مثال ۲:

مادر درحالی که به امور معمول منزل مشغول است، با فرزند خود به بازی مشغول می‌شود.

مادر: «عزیزم بیا بازی کنیم!»

فرزند: «آمادام، اما چه بازی؟»

مادر:

«بیا نقطه‌های وسایلی رو که دوروبرمون هستند بشماریم؛ ببینیم کدام وسایل بیشتر و کدام یک کمتر نقطه

دارن!»

«بیا تعداد حروف کلمه‌هایی رو که می‌شناسیم بشماریم!»

«بیا قلم و دست برداریم، کلمه‌هایی رو که برامون جالبه یادداشت کنیم!»

و ...

← مثال ۳:

پدر: «فرزندم! بیا با هم به داستان بنویسیم!»

«بیا تلاش کنیم شاید ما هم تخیل داریم و داستان بگوییم و داستان بنویسیم!»

«گاهی من می‌گویم، شما یادداشت کنید!»

«گاهی شما بگو، من می‌نویسم!»

← مثال ۴:

مادر: «عزیزم! به پلرت سفارش کردم که بخره و با خودتون بیاید، من می‌ترسم فراموشش بشه. بیا چیزی که

می‌گویم رو بنویس و توی جیب لباس پلرت بنار تا یادش بمونه!»

← مثال ۵:

«عزیزم! بیا با همدیگه دفتر درست کنیم. دفتری که آروم آروم تکمیل بشه و به دفتر عالی و خاطره‌ساز

از آب دربیاد!»

«دفتری از بازی‌هایی که بلدیم!»

«دفتری از بازی‌هایی که خودمون می‌سازیم!»

«دفتری از داستان‌هایی که خودمون اون‌ها رو خلق می‌کنیم!»

«دفتری از اسم‌های دوستان و آدرس و شماره تلفن و توضیحاتی درباره‌ی اون‌ها که وقتی بزرگ می‌شی به

یادشون بیاری و همش برات بشه خاطره!»

و ...